

Биньковська Вікторія, Радинський Сергій

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя

ФОРМИ І МЕТОДИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

У складних соціально-економічних умовах господарювання вітчизняних підприємств виникають внутрішні та зовнішні чинники, які дестабілізують їхню діяльність та спричиняють виникнення кризових явищ.

Серед даних чинників можна виділити обмеженість ресурсів та відсутність досвіду управління ними, конфліктність інтересів, недостатня стабільність, суб'єктивність пріоритетів та невідповідність фінансових рішень можливостям підприємств. Рух їх грошових потоків визначається нині не тільки об'єктивними економічними реаліями, але й суб'єктивними діями зовнішніх чинників.

Подолання зазначених причин зумовлює необхідність застосування невід'ємних елементів ринкової економіки, серед яких чільне місце належить фінансовому оздоровленню підприємства, тобто фінансовій санації, яка забезпечує ефективне управління фінансами підприємств в умовах неплатоспроможності, дозволяє перерозподіляти обмежені ресурси для ефективного їх використання, а також є засобом захисту майнових прав власників.

Проблемам фінансового оздоровлення підприємства присвячені роботи наступних вітчизняних і закордонних вчених: Е. Альтмана, Дж. Аргенті, В. Бівера, П. Друкера, І. П. Булеєва, І. О. Бланка, А. П. Градова, В. М. Гриньової, А. Г. Грязнової, Н. Г. Данілочкіної, В. А. Забродського, М. О. Кизима, Т. С. Клебанової, Б. І. Кузіна, Л. О. Лігоненко, В. С. Пономаренка, О. І. Пушкаря, О. В. Раєвневої, Л. С. Ситник, О. М. Тридіда, О. О. Терещенка, Е. О. Уткіна та ін. У роботах зазначених науковців розглянуто окремі аспекти теорії й практики санаційного управління, сформовано й обґрунтовано методичні підходи до проведення антикризових, санаційних заходів, діагностики фінансового стану.

Фінансове оздоровлення на підприємстві є одним із важливих інструментів антикризового управління фінансами підприємств, засобом подолання фінансової кризи та запобігання банкрутству підприємства.

Поняття „фінансове оздоровлення” має багаторівневу сутність, тому в процесі суспільно-економічного розвитку слід враховувати зміни, які вплинули на розширення, збагачення та поглиблення даної категорії для уточнення її теоретичного трактування. У вітчизняному законодавстві зустрічається єдине визначення фінансового оздоровлення, а саме у Постанові НБУ „Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу до комерційних банків за порушення банківського законодавства” від 04.02. 1998 р. № 38, яка втратила чинність з Постановою НБУ від 26.05. 2000 р. № 215. В даній Постанові було зазначено, що фінансове оздоровлення - це система заходів комерційного банку, спрямованих на покращення його фінансового стану, відновлення ліквідності, платоспроможності, прибутковості, втрачених активів або доходів, виконання обов’язкових економічних нормативів та нормативів обов’язкового резервування.

Важливо відмітити підхід до визначення поняття „фінансове оздоровлення”, яке дають науково-практичні джерела. Так, наприклад, Рамазанов С.К. зазначає, що під фінансовим оздоровленням слід розуміти „...сукупність процедур, що здійснюються на добровільних засадах організацією-боржником і її кредиторами для врегулювання відносин через не виконання підприємством своїх зобов’язань” [2, с.76].

Провідний науковий співробітник Вищої школи економіки Терещенко О. О. вважає, що фінансове оздоровлення повинно розглядатися як шанс для підприємства уникнути недружнього впливу конкурентів [3, с.18].

Отже, під фінансовим оздоровленням підприємств слід розуміти систему заходів, спрямованих на покращення фінансового стану господарюючого суб’єкта, відновлення платоспроможності, досягнення ліквідності балансу, прибутковості, можливості виконання зобов’язання згідно плану їх погашення.

Головною метою фінансової санації є мобілізація фінансових ресурсів для відновлення (поліпшення) платоспроможності та ліквідності, а також формування фінансового капіталу для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру.

Фінансове оздоровлення може бути спрямоване на реструктуризацію активів або на реструктуризацію пасивів. За формальними ознаками розрізняють два види санації: а) санація без залучення додаткових фінансових ресурсів на підприємство; б) санація із залученням нового фінансового капіталу. У першому випадку санація може здійснюватися в таких формах: зменшення номінального капіталу підприємства; конверсія власності в борг; конверсія боргу у власність; пролонгація строків сплати заборгованості; добровільне зменшення заборгованості; самофінансування. Санація із залученням нового фінансового капіталу може набирати таких форм: альтернативна санація; зменшення номінального капіталу з наступним його збільшенням (двоступінчаста санація); безповоротна фінансова

допомога власників; безповоротна фінансова допомога персоналу; емісія облігацій конверсійного займу; залучення додаткових позик [1, с.261].

Фінансове оздоровлення повинно проводитися на паритетних засадах спільними і порівнянними за обсягами наданої підтримки заходами з боку власників підприємства, кредиторів і держави. Кредитори забезпечують: реструктуризацію фінансових зобов'язань (через зниження ставки винагороди, пролонгацію термінів повернення кредитів, надання пільгового періоду з погашення основного боргу, списання штрафів, пені, простроченого винагороди, інші заходи), рефінансування та фінансування підприємства на погашення наявних заборгованостей. Власники підприємства надають підтримку шляхом: використання нерозподіленої частини прибутку між учасниками до повного погашення зобов'язань перед кредиторами, додаткової капіталізації, залучення інвесторів, повного сприяння кредиторам по виконанню умов фінансового оздоровлення та іншими заходами.

Держава, в залежності від участі кредиторів і власників, здійснює підтримку, надаючи субсидування ставки винагороди через фінансового агента за кредитами та/або лізинговим зобов'язанням, підлягають фінансовому оздоровленню на придбання основних засобів та поповнення обігових коштів [4, с.429].

Узагальнюючи результати дослідження, необхідно відмітити, що фінансове оздоровлення є необхідною системою фінансового захисту підприємств в разі виникнення фінансової кризи. Фінансове оздоровлення може бути спрямоване на реструктуризацію активів або на реструктуризацію пасивів. Фінансове оздоровлення повинно проводитися на паритетних засадах спільними і порівнянними за обсягами наданої підтримки заходами з боку власників підприємства, кредиторів і держави.

Список використаних джерел:

1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : Підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. - 7-ме вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2008. - 552 с.
2. Рамазанов С.К. Методи антикризового управління: Монографія. / [С.К.Рамазанов, О.П. Степаненко, Л.А.Тимашова] - Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2004. - 192 с
3. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві [Монографія] / О. Терещенко — К: КНЕУ, 2006. - 268 с.
4. Шолудько О.В. Основні підходи до фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств / О.В. Шолудько, О.В. Грицина // Економічні науки. - 2013. - Вип. 10(4). - С. 425-432